

BEHOUDEN & BEWAREN

nieuwsbrief

nummer 36 – september 2022

STICHTING DORPSBEHOUD
HARDINXVELD-GIESSENDAM

HET BEHOUDEN WAARD

Wat doe je na de zomer? Nou, gewoon nazomeren. Sommige mensen doen dat met een late vakantie, de meesten doen dat tussen de bedrijven van het gewone leven door in eigen dorp. Door te genieten van de laatste warme dagen. Thuis in de tuin, een ommetje in de buurt, een fietstochtje in de omgeving of genietend op een mooi plekje in het dorp.

Nazomeren kent vele varianten.

Eén daarvan is het lezen van dit nazomerse nummer van 'Het behouden waard'.

(Weer) thuis je richten op de mooie dingen die hier te beleven vallen.

Mooie panden, interessante stijkenmerken, monumenten, leuke verhalen, september-foto's, een ommetje in de natuur; het komt allemaal aan bod.

Genieten van datgene waar ons dorp ons toe inspireert. Het behouden waard!

Liesbeth Leenman

Nazomeren in het zonnetje aan de rivier in Boven-Hardinxveld

KARAKTERISTIEK PAND UITGELICHT

BUITENDAMS 107

Alsof het sinds de bouw in 1914 er altijd zo bijgestaan heeft, het pand Buitendams 107. Een waar pareltje. Wie eens de moeite neemt om te letten op de details: opvallend zijn de horizontale belijningen, die gevormd worden door de gemetselde (witte) speklagen. Een band, spekband of speklaag, is in de bouwkunst een horizontale versiering in een gevel. Vaak is het een doorlopende lichtgekleurde horizontale strook van baksteen of natuursteen, aangebracht tussen de normale lagen baksteen. Een speklaag wordt

meestal gebruikt om voor wat meer afwisseling of levendigheid te zorgen in een gevel. De naam verwijst naar varkensspek, dat hieraan doet denken: een rode basis van vlees met een witte laag vet erop.

Verder vallen de fraai gemetselde decoraties, daar waar het dak eindigt, op.

Toch heeft dit pand er tijdens zijn lange leven niet altijd zo uitgezien. Lange tijd was het de showroom van een bedrijf in o.a. verwarmingsinstallaties/witgoed. Grote, uitgebouwde raampartijen; een ware toonzaal!

Hoe elegant dat volgende bewoners ervoor gekozen hebben het weer in zijn oude glorie te herstellen. Zowaar geen kleine klus! Maar daardoor kunnen wij nu wel genieten van een prachtig pand dat het karakter van Buitendams eer aandoet!

Zoek de verschillen

KIJKEN IS WAT ANDERS DAN ZIEN

POTDEKSELEN

Je ziet ze tegenwoordig weer steeds meer: gepotdekselde aanbouwen en schuren.

Voornamelijk particulieren in het landelijk gebied doen een poging om bijgebouwen een streekeigen uitstraling te geven. Men wil de sfeer van weleer terug brengen in het landschapsbeeld.

Potdekselen is van oudsher een beproefde methode om een mooi gesloten gevel te maken. Hierbij worden de planken horizontaal dakpansgewijze over elkaar aangebracht.

In het verleden werd voor de bouw van schuren zoveel mogelijk gebruik gemaakt van materialen die in de directe omgeving te verkrijgen waren: planken van bomen die daar groeiden. Ouderwetse maten waren 'één en elven' of wel 1 duim x 11 duim. Dat is ongeveer 24 mm. dik en 275 mm. breed.

Het lijkt allemaal zo simpel om een schuur dicht te maken met houten planken, maar in de praktijk komt er bij het traditioneel potdekselen flink meer kijken.

Vroeger werden de gepotdekselde schuren flink in de koolteer gezet, maar sinds het jaar 2000 is het gebruik van koolteer verboden. Er zijn inmiddels goede alternatieven, terwijl tegenwoordig de planken ook vooraf geïmpregneerd worden.

Traditioneel werden slechts de deur- en raamopeningen met wit omlijnd. De koppen van de delen op de hoeken werden tot 4 à 5 cm breed wit geschilderd. Overigens is het aanbrengen van witte omlijning regiogebonden.

Voorbeelden van oud en nieuw potdeksel-werk in ons dorp

SNOTAPEN AAN DE WANDEL

Onder deze titel stond er onlangs een column in de krant. Aanleiding waren de opmerkingen van een Amsterdamse tramconductor, toen een moeder haar twee kinderen (7 en 9 jaar) op de tram zette, waar ze twee haltes verder door oma weer zouden worden opgepikt. Die conductor vond het onverantwoord. Die kinderen zouden kunnen verdwalen of aan gevaar blootgesteld worden.

Dit is typisch iets voor een drukke stad. Ik moest bij het lezen van de column terugdenken aan mijn jonge jaren van die leeftijd. Ik was altijd halve dagen op stap. De enige eis die thuis werd gesteld was dat ik met eten terug moest zijn. Wist mijn moeder veel waar ik was? In de weilanden achter het huis, op de akkers daar in de buurt, tussen de aardappels en de kolen, ergens in een schuurtje, op de fiets de dijk langs, naar de rivier om op de ondervloed te zoeken naar mogelijk interessante aangespoelde dingen. Naar het Kanaal van Steenenhoek, om er te vissen of in de zomer te zwemmen.

We dwaalden toentertijd, maar verdwaalden nooit. En van enig gevaar was niemand zich bewust. En dat was er wel, want samen met schoolvriendjes haalden we toen kattenkwaad uit. Onschuldige ondeugd. Met als enig resultaat dat iemand wel eens boos op ons werd. Maar dat was na een week weer over.

Dick de Jong

Vissen in de zomer (foto stadsarchief Rotterdam)

MIJN DORP KAMPANJE

Er zijn van die dingen in je leven die je op den duur als een soort constante gaat beschouwen. Bepaalde mensen in je omgeving, de sfeer van je woonplaats maar ook sommige panden daarin. Dat geldt voor mij met Kampanje. Al mijn hele leven staat het daar en hoort het daar. Voor mij, zeker als kind, een ietwat imponerend gebouw. Want Kampanje is wel Kampanje. Vanuit mijn kinderlijke beleving wel wat deftig.

Ten eerste was er altijd de kwestie van de naam. Was het nou Werf Merwedestichting of Kampanje? Daar kwam je als kind nooit achter. Wat was het nu eigenlijk?

Wist ik veel dat het gebouw geschonken was door werf De Merwede, de grootste werkgever van het dorp, aan de bevolking bij haar 50-jarig bestaan in 1952, geopend in juni

1953? Dat het daarom aanvankelijk Werf Merwedestichting heette, of kortweg Merwede- of Merwestichting?

Dat er in de statuten van de speciaal voor dit nieuwe gebouw opgerichte stichting stond: 'het bevorderen van de sociale, geestelijke en lichamelijke ontwikkeling en ontspanning van de bevolking van Hardinxveld en omstreken in het algemeen en van het personeel werkzaam op De Merwede in het bijzonder'? Dat het ontworpen was door de bekende architect Sybold van Ravesteyn en daardoor voor het dorp toch als een hoogstandje gold?

Kampanje met de herinnering aan Werf De Merwede op het dak

Dat alles wist ik als kind niet, maar toch voelde het zo aan. Enerzijds een gebouw voor het volk, waar feesten en bijeenkomsten georganiseerd werden, of films vertoond werden voor de 'gewone man'. Anderzijds het chique voorkomen en mooie inrichting.

Ik weet nog dat er in 1972, ik was 8, een zangfestival voor scholen gehouden werd. Met mijn klas mochten we meedoen. We hadden we een aantal liedjes ingestudeerd en zingen dat we deden! Ik kan me niet eens herinneren of we wonnen of niet, maar wel herinner ik me het gevoel van daar op dat podium staan, achter de donkerrode gordijnen. Wat een gevoel! En dan naar huis, naar een andere wereld, trots met mijn vaantje.

In de loop der jaren kwam ik er wel eens bij een receptie. Maar het interieur bleef nagenoeg hetzelfde, chique als altijd. De parketvloer, het gewelfde plafond, de verhoging achter in de zaal.

Klaar voor de film of toneelvereniging

Wat er wel veranderde, was dat er in 1966 een restaurant aangebouwd werd, Kampanje. Ook chique. Een begrip in het dorp. Belangrijk. Een constante, niet alleen voor mij persoonlijk, maar voor het hele dorp.

Toch onbegrijpelijk dat dit zomaar lijkt te verdwijnen? Een gebouw met zo'n bijzondere oorsprong en veelkleurig verleden, verankerd in de geschiedenis van het dorp? Een gebouw met zo'n bijzondere architectuur voor een dorp? Misschien met een andere bestemming, maar ik hoop toch echt dat deze constante niet verdwijnt uit het leven van mij en het dorp.

Liesbeth Leenman

P.S. Heeft u ook een leuke herinnering aan/verhaal over Kampanje? Deel het met ons via de mail! NIEUWSBRIEF.SDB@GMAIL.COM

(BIJNA) VERGETEN WOORDEN

BEDERVERS EN HUN BUNZIGE GEWOONTES

Tijdens de hitte de afgelopen maanden, hebben we ze genoeg kunnen spotten: de zogenaamde 'bedervers', in het plaatselijk dialect: 'bedaarvers'. Bromvliegen, ofwel blauwe vleesvliegen, die inderdaad veel kunnen bederven. Gelukkig hebben we tegenwoordig koelkasten om etenswaren veilig te stellen, maar vroeger was dat minder eenvoudig. Dan moest men het doen met vliegenkasten van gaas, die weliswaar de vliegen weerden, maar niet de warmte. 'Bedurve' eten is niet echt gezond en smakelijk. Daar kun je gerust 'bunzlg' (vies) van zijn!

Veel mensen zijn wat bunzig voor bedervers

HET GROENE DORP

Als Stichting Dorpsbehoud zijn wij heel blij in sommige gevallen mee te mogen denken met het groenbeleid in de gemeente. Of ideeën aan te mogen dragen. Zo hebben wij het idee geopperd het plein aan de Houweningeweer wat groener te maken door middel van een aantal strategisch geplaatste bomen. Niet alleen goed voor het klimaat (waaronder warmtebestrijding), maar ook voor de beleving. Hoe gezellig kan het zijn tijdens je wekelijkse marktbezoek je als het ware te wanen in Franse sferen onder een bebladerd dak? Nu maar hopen dat de plannen doorgang vinden!

Hoe gezellig kan het zijn onder de platanen!

EEN OMMETJE

NOORDELOOS

Rondje Eendenkooi.

Lengte: 8 km.

Start: kruising Tiendweg/Noordzijde

Ondergrond: helft verhard/onverhard

Vanaf de geasfalteerde Tiendweg lopen we via een klein brugje de groene zoden van een oude, onverharde tiendweg op, de Noordelose Kade[1]. Wat niet veel mensen weten, is dat dit pad de grens vormt tussen Zuid-Holland en Utrecht. Niet dat daar iets van te zien is: het weidelandschap is zowel aan de ene als aan de andere zijde even hollands om te zien. Een paradijs voor weidevogels en kikkers. Na een kleine slinger buigt het pad richting het westen. Hier maken de wilgen plaats voor bomen van hogere omvang; na een eindje doemt een heus stukje bos op, dat van de eendenkooi. Vlak ervoor is de doorgang gestremd en slaan we daarom rechtsaf het pad in dat naar het noorden voert [2]. Het komt uit op een asfaltweg; hier gaan we linksaf de Melkweg op [3] en zien daar aan de linkerhand het bos van de eendenkooi liggen. Na een paar honderd meter, aan het einde van het bos, gaan we linksaf over een houten slagboom [4] en volgen de bosrand richting het zuiden. Wat een gekwinkeleer van vogels hier! En het uitzicht is een lust voor het oog. Via een klein brugje over de Kaaiwetering gaan we verder naar rechts [5]; de linkerkant is ontoegankelijk, daar bevindt zich de eendenkooi. Maar het is geen straf deze kant te kiezen: wat een heerlijk pad om te lopen! Aan het einde ervan zien we de verharde (Boonevliet)weg liggen. De kade loopt verder naar rechts, maar wij kiezen ervoor linksaf te slaan, het wit betonnen pad door het weiland op [6]. Zo bereiken we rustig het erf van de Hoeve Catherine Elizabeth, waar ons een blik vergund wordt in de hedendaagse (links) en vroegere (rechts) melkveehouderij. We lopen het erf over en bereiken de Tiendweg, waar we linksaf gaan [7].

We passeren de Kerkweg [8] en na een poosje komen we bij ons startpunt aan [1].

Uit: Weids wandelen in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden van Liesbeth Leenman

SEIZOENSPLAATJES

Op een mistige nazomerochtend

De nazomerse boulevard van Boven-Hardinxveld

WILT U DE NIEUWSBRIEF OOK GRATIS ONTVANGEN?

STUUR EEN E-MAIL NAAR NIEUWSBRIEF.SDB@GMAIL.COM

COLOFON

Redactie : Liesbeth Leenman
Tekst : Liesbeth Leenman, Dick de Jong
Foto's : Liesbeth Leenman, Evert van Lopik
secretariaat : Kerkweg 72, 3371 AG Hardinxveld-Giessendam

www.dorpsbehoudhg.nl

dorpsbehoudhg@kpnmail.nl